

УКРАЇНСЬКА ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ,
МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
Сергій ПЕТРОВ
«30» червня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(вибіркова)
(нормативна/вибіркова)

Ризик менеджмент

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування
(шифр і назва галузі)

Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма: Адміністративний менеджмент

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Ступінь вищої освіти магістр

Факультет (інститут) Навчально-науковий інститут педагогіки,
психології, менеджменту та освіти дорослих

(назва факультету(інституту), для здобувачів вищої освіти якого викладається дисципліна)

Харків – 2023 рік

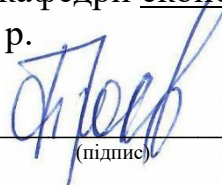
Робоча програма навчальної дисципліни Ризик-менеджмент для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування, освітньо-професійна програма Адміністративний менеджмент, рівень вищої освіти – другий (магістерський), ступінь вищої освіти – магістр.

« 30 » червня 2023 р. – 12 с.

Розробник: Юлія ДУДНЄВА, канд. екон. наук, доц. кафедри економіки та менеджменту

Робочу програму ухвалено на засіданні кафедри економіки та менеджменту
Протокол № 20 від « 30 » червня 2023 р.

Завідувач кафедри _____

Вікторія ПРОХОРОВА

(ім'я, прізвище)

« 30 » червня 2023 року

Ухвалено Науково-методичною радою УІПА

Протокол № 6 від 30 червня 2023 р.

« 30 » червня 2023 р.

Голова _____

Наталія БРЮХАНОВА

(ім'я, прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни					
Кількість кредитів ЄКТС 4 кредити	<i>Статус дисципліни</i> – вибіркова					
Загальна кількість годин 120 годин	<i>Розподіл годин за формами організації освітнього процесу</i>					
	Навчальні заняття	Самостійна робота	Практична підготовка	Контрольні заходи	Всього	
	<i>Денна форма здобуття освіти</i>					
	40 год	80 год	не передбачено	Іспит	120 год	
	<i>Заочна форма здобуття освіти</i>					
	4 год	116 год	не передбачено	Іспит	120 год	
	<i>Розподіл годин за типами навчальних занять</i>					
	Лекції	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Курсова робота	Індивідуальні	Всього за типами навчальних занять
	<i>Денна форма здобуття освіти</i>					
	20	20	не передбачено	не передбачено	не передбачено	40 год
	<i>Заочна форма здобуття освіти</i>					
2 год	2 год	не передбачено	не передбачено	не передбачено	4 год	
Мова навчання	Українська					

2. Мета, завдання та передумови вивчення навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування системи знань про предмет та суть ризик-менеджменту, його місце в діяльності організацій публічної сфери і вироблення практичних навичок аналізу ризиків в організації у цілому та в різних її підрозділах, розуміння можливостей ризик-менеджменту для підвищення ефективності управління на різних рівнях; здатності приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням факторів ризику.

Завдання навчальної дисципліни:

придбання навичок практичного застосування методів і моделей ризик-менеджменту організацій різноманітної галузевої спрямованості діяльності та форм власності.

Пререквізити:

«Система публічного адміністрування», «Механізми та технології публічного управління та адміністрування»

Постреквізити: підготовка кваліфікаційної роботи.

3. Результати навчання

Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в умовах невизначеності.

Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення.

Обґрунтовувати та управляти проектами, генерувати підприємницькі ідеї з урахування фактору ризику.

Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах.

Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в умовах невизначеності та ризику, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність

4. Критерії оцінювання результатів навчання

90-100 балів («Відмінно») А	Здобувач/здобувачка демонструє високий рівень володіння теоретичним матеріалом, засвоєно матеріал в повному обсязі, вміє його застосовувати для вирішення практичних питань. Володіє термінами, логічно та послідовно викладає матеріал.
82-89 бали («Добре») В	Здобувач/здобувачка демонструє достатньо високий рівень володіння теоретичним матеріалом, але допускає окремі незначні помилки при логічному викладенні матеріалу, що,

	тим не менш, дозволяє вільно користуватися надбаними навичками на практиці, приймати відповідні рішення. Завдання-рішення приймаються з незначними помилками
74-81 бал («Добре») С	Здобувач/здобувачка демонструє достатньо високий рівень володіння теоретичним матеріалом, але допускає окремі помилки при логічному викладенні матеріалу, що, тим не менш, дозволяє вільно користуватися надбаними навичками на практиці, приймати відповідні рішення. Завдання-рішення приймаються з незначними помилками.
64-73 бали («Задовільно») Д	Здобувач/здобувачка демонструє засвоєння теоретичного матеріалу, але має неточності в розумінні окремих тем та питань, що ускладнює пошук правильних відповідей при прийнятті рішень-завдань. Допускає окремі помилки у визначені термінів.
60-63 бали («Задовільно») Е	Здобувач/здобувачка демонструє мінімальний рівень володіння як теоретичним матеріалом, так і практичними навичками. Допускає окремі помилки у визначені термінів, але прийняття рішень здійснює у вірному напрямі, з окремими помилками.
35-59 балів («Незадовільно») FХ	Здобувач/здобувачка демонструє засвоєння більше половини теоретичного матеріалу, набуті окремі навички його практичного застосування, але не достатньо для прийняття відповідних рішень з поставлених питань, помилки в термінах.
1-34 бали («Незадовільно») F	Теоретичний зміст курсу не засвоєно, практичні навички відсутні.

5. Засоби діагностики результатів навчання

Форма контролю	Вид завдання	Засоби діагностики
1. Демонстрація усних навичок володіння матеріалом	Усна доповідь	Публічний виступ на практичному занятті
	Участь в експрес-опитуванні	Коротка відповідь під час обговорення теми на лекційних й практичних заняттях
2. Виконання практичних завдань	Виконання завдань (вправ)	Підготовленість домашніх завдань до початку практичного заняття
		Обов'язковий виступ, публічний захист завдань
		Активність в ході виконання завдань (вправ) на занятті
		Участь в обговоренні питань

		практичного заняття
		Рецензування відповідей інших здобувачів/здобувачок освіти
3.Виконання завдань у системі дистанційної освіти	Модульне завдання «Реферат»	Завдання на сайті дистанційної освіти
	«Складання тлумачного словника термінів англійською мовою»	Завдання на сайті дистанційної освіти
	Підсумкове тестування	Тестування на сайті дистанційної освіти

6. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні підходи до сутності ризику як економічної категорії та його якісної та кількісної оцінки. Застосування теорії корисності в ризик-менеджменті

Вступ.

Тема 1. Ризик як економічна категорія. Невизначеність та ризик.

Визначення ризику. Риси ризику. Об'єктивна та суб'єктивна концепції ризику. Об'єкт та суб'єкт ризику. Функції та джерела ризику. Сутність понять «невизначеність» та «ймовірність». Види втрат суб'єкту господарювання.

Тема 2. Диверсифікація ризику при прийнятті рішень на різних рівнях економічного управління

Класифікація ризиків за різними ознаками. Інвестиційний ризик країни. Ризики суб'єктів господарювання. Податковий ризик. Ризик інфляції. Ризик форс-мажорних обставин. Галузевий ризик. Комерційний ризик. Виробничий ризик. Фінансовий ризик. Валютний ризик.

Тема 3. Системний підхід до аналізу ризиків. Якісний та кількісний аналіз ризику

Сутність якісного аналізу ризику. Сутність кількісного аналізу ризику. Методи оцінки ризику в абсолютному і відносному визначенні. Основні методи кількісної оцінки ризику. Статистичний метод кількісного аналізу ризику. Метод експертних оцінок (евристичний метод). Аналітичний метод оцінки ризику. Метод використання аналогів. Методика оцінки систематичного ризику.

Тема 4. Теорія корисності та відношення до ризику

Поняття корисності. Аксиоми Неймана-Моргенштерна. Ставлення ОПР до ризику. Приклади різних функцій корисності. Побудова функції корисності.

Змістовий модуль 2. Сучасна система ризик-менеджменту в організації. Методи ризик-менеджменту

Тема 5. Система ризик-менеджменту: сутність, особливості, структура. Методи ризик-менеджменту

Сутність і зміст управління ризиками. Стратегія і тактика управління ризиком. Система та методи управління ризиком. Організаційні методи оптимізації ризику (контроль ризику). Відхилення ризику. Недопущення збитків (упередження ризиків). Мінімізація збитків. Передача контролю за ризиком (трансфер ризику). Фінансування ризику як метод компенсації втрат. Самострахування від ризику.

Тема 6. Управління валютними та фінансовими ризиками

Сутність валютних ризиків. Головні чинники валютного ризику. Класифікація валютних ризиків. Управління валютними ризиками. Сутність, класифікація та методи оцінки фінансових ризиків. Хеджування фінансових ризиків. Страхування цінних паперів і операцій з ними. Диверсифікація як метод зниження фінансового ризику.

Тема 7. Реалізація програми ризик-менеджменту в організації

Елементи процесу управління ризиками. Міжнародні стандарти управління ризиками.

7. Розподіл годин навчальних занять за темами курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	ла б	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Ризик як економічна категорія. Невизначеність та ризик	15,0	2,0	2,0			8,0	15,0	1,0				14,0
Тема 2. Диверсифікація ризику при прийнятті рішень на різних рівнях економічного управління	15,0	2,0	2,0			7,0	15,0					15,0
Тема 3. Системний підхід до аналізу ризиків. Якісний та кількісний аналіз ризику	15,0	4,0	4,0			8,0	15,0		1,0			14,0
Тема 4. Теорія корисності та відношення до ризику	15,0	2,0	2,0			7,0	15,0					15,0
Разом за змістовим модулем 1	60,0	10,0	10,0			40,0	60,0	1,0	1,0			58,0
Змістовий модуль 2.												
Тема 5. Система ризик-менеджменту: сутність, особливості, структура. Методи ризик-менеджменту	20,0	4,0	4,0			12,0	20,0	1,0	1,0			18,0
Тема 6. Управління валютними та фінансовими ризиками	20,0	4,0	4,0			12,0	20,0					20,0
Тема 7.	20,0	2,0	2,0			16,0	20,0					20,0

Реалізація програми ризик-менеджменту в організації												
Разом за змістовим модулем 2	60,0	10,0	10,0			40,0	60,0	1,0	1,0			58,0
Усього годин	120,0	20,0	20,0			90,0	120,0	2,0	2,0			116,0
Модуль 2												
ІНДЗ			-	-		-			-	-	-	
Усього годин	120,0	20,0	20,0			90,0	120,0	2,0	2,0			116,0

8. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом

9. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Ризик та невизначеність у ринкової економіці. Види економічних ризиків. Види втрат в умовах невизначеності та ризику. Розгляд управлінських ситуацій. Розв'язання задач.	2,0	
2	Системний підхід до аналізу ризику. Якісний аналіз ризику. Розгляд управлінських ситуацій. Розв'язання задач.	2,0	1,0
3	Системний підхід до аналізу ризику. Кількісний аналіз ризику. Розгляд управлінських ситуацій. Розв'язання задач.	4,0	
4	Застосування теорії корисності в ризик-менеджменті. Розгляд управлінських ситуацій. Розв'язання задач.	2,0	
5	Методи управління ризиками. Розгляд управлінських ситуацій. Розв'язання задач.	4,0	1,0
6	Управління валютними та фінансовими ризиками. Розгляд управлінських ситуацій. Розв'язання задач.	4,0	
7	Реалізація програми управління ризиками в організації. Розв'язання задач.	2,0	
	Разом	20,0	2,0

10. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Форми організації самостійної роботи	Форми виконання самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
<i>Підготовка до лекції та практичних занять</i>	Опрацювання конспекту лекцій, джерел навчальної інформації (навчальної літератури) за темою та додаткової літератури	35,0	46,0
	Складання тлумачного словника англійською мовою за темою лекції	10,0	10,0
	Підготовка до практичних занять шляхом вивчення літератури й конспекту, виконання домашніх завдань	25,0	40,0
<i>Виконання самостійних завдань</i>	Виконання модульного завдання на сайті дистанційної освіти, підготовка до тестування на сайті дистанційної освіти	20,0	20,0
ВСЬОГО:		90,0	116,0

11. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

12. Освітні технології та методи навчання

Освітні технології (проблемне навчання, аудіовізуальні технології, технологія студентоцентрованого навчання тощо).

У залежності від виду занять використовуються такі методи:

– на лекціях – різні види бесід, розповідь, пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, ілюстрація, проблемні запитання, мультимедійні презентації;

– на практичних заняттях – тестування, ігрові методи, тренінги, ділові ігри, виконання практичних вправ репродуктивного та творчого характеру, застосування евристичних методів, кейс-технологій, організації роботи у малих групах;

– у ході самостійної навчально-пізнавальної діяльності – вивчення навчальної та наукової літератури, використання довідникових джерел, відбір матеріалу, його аналіз, систематизація, класифікація, конспектування, виконання вправ, пошук відповідей на запитання.

13. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль – виконання вправ, тестування, розгляд проблемних ситуацій з аргументацією висновків та пропозицій, демонстрація презентацій, виступ з доповідями, написання та презентація реферату, усне опитування.

Підсумковий контроль – іспит.

Підсумкове складання екзамену (заліку)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Інструменти та обладнання, необхідне для вивчення навчальної дисципліни

Використання проєктора. Наявність оболонки Moodle для роботи в системі дистанційного навчання.

15. Рекомендовані джерела інформації

Методичне забезпечення

1. Ризик-менеджмент. Робоча навчальна програма, 2023.

1. Ризик-менеджмент : конспект лекцій для здобувачів вищої освіти ОС «магістр» денної та заоч. форм здобуття освіти спец. 281 Публічне управління та адміністрування, 073 Менеджмент, 015.16 Професійна освіта (Сфера обслуговування) / Ю. Е. Дуднева ; Укр. інж-пед. акад. – 3-тє вид., доп. та онов. – Харків : УПА, 2020. – 122 с.

2. Ризик-менеджмент : метод. вказ. до проведення практичних занять для здобувачів вищої освіти ОС «магістр» денної та заоч. форм здобуття освіти спец. 281 Публічне управління та адміністрування, 073 Менеджмент, 015.16 Професійна освіта (Сфера обслуговування) / Укр. інж-пед. акад. ; упоряд.: Ю. Е. Дуднева. – 2-ге вид., доп. та онов. – Харків : УПА, 2020. – 30 с.

3. Ризик-менеджмент : метод. вказ. до організації та планування самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ОС «магістр» денної форми здобуття освіти спец. 281 Публічне управління та адміністрування, 073

Менеджмент, 015.16 Професійна освіта (Сфера обслуговування) / Укр. інж-пед. акад. ; упоряд.: Ю. Е. Дуднева. 3-тє вид., доп. та онов. Харків : УПА, 2020. 32 с.

6. Ризик-менеджмент: робочий зошит з дисципліни для здобувачів освітнього ступеня «магістр» денної форми навчання спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування / Укр. інж.-пед. акад.; упоряд.: Ю.Е.Дуднева – Х.: УПА, 2018. – 52 с.

Рекомендована література

1. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник для здобувачів спец. 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент». Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.

2. Мороз В.М. Ризик-менеджмент : навчальний посібник. Харків : НТУ «ХП», 2018. 140 с.

3. Управління ризиками : навчальний наочний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» / М. О. Кравченко, К. О. Бояринова, К. О. Копішинська ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 432 с

4. Черненко Н.М. Ризик-менеджмент у закладах освіти: навчальний посібник. Університет Ушинського, 2020. 116 с.

Допоміжна

1. Методичний посібник щодо аспектів управління ризиками, як складової системи внутрішнього контролю у розпорядника бюджетних коштів [Електронний ресурс] – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/дод_%203%20Методичний%20посібник%20щодо%20аспектів%20управління%20ризиками.pdf.

2. Стешенко О. Д. Ризикологія: Навч. посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 180 с.

3. Управління ризиками у підприємстві: навчальний посібник / укладач Кармінська-Белоброва, Є.М., Ігнатова, М.В. Харків: «Слово», 2014. 169 с.

4. Шклярук С. Г. Управління фінансовими ризиками: навч. посіб. / С. Г. Шклярук. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2019. 494 с.

Інформаційні ресурси

1. Сторінка дисципліни «Ризик-менеджмент» в системі дистанційної освіти УПА <http://do.uipa.edu.ua>.

2. Адаптивне управління. Серія «Економіка». Електронний науковий фаховий журнал категорії Б <https://amtp.org.ua/>

3. Верховна Рада України. Офіційний веб-портал парламенту України. www.rada.gov.ua.

4. Міністерство освіти та науки України. Офіційний сайт. <https://mon.gov.ua/>.